A Szent Gellért hídért

dr. Rigó Mihály
okl. aranydiplomás erdőmérnök és okl. építőmérnök

„Ha küzdesz, veszíthetsz, ha nem küzdesz, már veszítettél.”
dr. Regdon Ibolya, a szegedi Radnóti Gimnázium tanára

Örülök annak, hogy sorozatban készülnek a magyar-szlovák határon az Ipoly hidak. Megpróbáltak a szegedi közutas mérnökök egy hidat terveztetni a román-magyar határon, a Marosra, Magyarcsanád mellé, melyet eddig a fővárosi döntéshozók módszeresen elgáncsoltak. Valószínű azért, mert ők erre nem járnak, azaz a híd léte nem lenne fővárosi érdek, a helybeliek pedig nem számítanak. A jelen dolgozat kísérletet tesz egy régi ügy felélesztésére.
Tulajdonképpen újjáépítésről lenne szó, hiszen az egyik régi híd maradványai ma is a Marosban állnak. Valamikor kettő híd is szolgált itt egykoron:

https://www.delmagyar.hu/mako-es-kornyeke/2011/09/tovabb-varnak-a-maros-hidra
A dolgozat gyorsabb olvashatósága céljából bekezdésekre tagoltam, ha valakit egy téma nem érdekel, azt át lehet ugrani.

Az eredmények

https://nif.hu/projektek/2018/06/magyarcsanad-hu-cenad-nagycsanad-ro-kozotti-hatarkapcsolat-megvalositasa/

Az M43 autópályának Makó és az országhatár között az ún. Langó –kápolnánál épült egy csomópontja. Nem véletlenül. Ugyanis ez a hely éppen az elképzelt Maros híd felett helyezkedik el. Az elképzelés szerint innan indulna délre az az út, amely bekötné a Szent Gellért hidat az autópályába megfelelő hálózati kapcsolatot biztosítva annak.
A zöld szakasz egy útfelújítás lenne a meglévő út felhasználásával.
A piros szakasz egy új út, melynek nyomvonalára több elképzelés létezik.
Amikor lehetőség adódott, a szegedi közutas mérnök pályázatot írtak, EU pénzek elnyerése céljából.
Ebből a pénzből készült egy tanulmányterv és egy engedélyezési terv. A tanulmányterv a magyarcsanádi egykori két Maros híd újjáépítési lehetőségeit vizsgálta.
Miután a MÁV lemondott az egykori vasúti híd továbbtervezéséről, a közúti vonalat vittük tovább.
Így készülhetett el a közúti Maros híd és a hozzá vezető magyar oldali út engedélyezési terve. Készítette nagy lelkesedéssel az UVATERV.
Nagyon szolid közúti híd tervezését kértük, mely semmiféle új, drága megoldást, különlegességet nem igényel, lenne rajta egy kétsávos út, kétoldali kerékpársávval, és egy-egy járdával.
Még annyi erőnk volt, hogy ezt a tervet engedélyezésre beadtuk a magyar közlekedési hatóságnak engedélyezésre. Mivel határhídról volt szó, kértük a magyar hatóságot, hogy vegyék fel a román társcéggel a kapcsolatot és közös engedélyt adjanak ki. Na, ez nem sikerült, a magyar hatóság elzárkózása miatt.
Ők már érezték a magyar minisztérium hideg leheletét.

<u>A támogatók és a gáncsolók</u>
Legnagyobb támogatója az ügynek **Farkas Jánosné, Kati** volt, az akkori magyarcsanádi polgármester. Vele sorra látogathattuk a román oldali polgármestereket, akik rá való tekintettel mind úgy fogadtak és tárgyaltak velünk, mintha ezer éve a legjobb barátok lettünk volna. Hatalmas kapcsolati tőkéjét kamatoztatta, sikeresen lobbizott a korabeli magyar politikusoknál és a román polgármestereknél.
Ő volt az is, aki a tervezett hidat elnevezte Szent Gellért hídnak!
Köszönet érte!

Legfőbb támogatónk akkoriban az EU volt, mert a munkához biztosította a pályázati pénzt, megértve a híd hasznosságát.
Köszönet érte!

Remek, jótudású, jószándékú mérnököt találtunk **a temesvári műszaki egyetem** hidas tanszékein. A határhíd jelleg miatt gondoltuk a bevonásukat azzal a szándékkal, hogy olyan hidat tervezzünk, amely megfelel a román műszaki előírásoknak is, megkönnyítve a későbbi engedélyezési eljárást. Rájöttünk, hogy a román és a magyar hídtervezési előírás sokban hasonlít egymásra, mivel mindkettő alapja a német előírás volt.
Köszönet érte!

Mivel a hídról egy új útnak kellett volna a román oldalon lejönni, kerestük a temesvári és a bakaresti döntéshozókat is. **Az a furcsa helyzet állt elő, hogy hol a magyarok, hol a románok akarták az építést, de egyszerre soha.** Megakadtunk. A csillagaink eddig mintha nem tudtak volna kedvezően összeállni.

Bukarest és Budapest egyformán viselkedett: minden döntést magukhoz ragadtak, de mivel mindkettőtől nagyon távol volt a tervezett híd, szívvel-lélekkel egyikük sem támogatta, csak fanyalogtak. Így érthető az, hogy a híd nem került be a környező települések rendezési terveibe. Ráadásul az elmúlt években a román oldalon igen sűrűn cserélődtek a miniszteriális emberek, így mire megértették a dolgot, már le is cserélték őket, mindent lehetett újra nulláról kezdeni.
Legutóbb a hazai döntéshozók még azt is elkövették, hogy az engedélyezési eljárás után ún. döntés-előkészítő tanulmányra adtak ki megbízást egy olyan cégnek, aki abban érdekelt, hogy a szűkös hazai keretből inkább a szlovák-magyar haton épüljenek a határhidak. Felrúgva ezzel a tervfázisok sorrendjére vonatkozó rendet is. Borítékolható volt, hogy a Szent Gellért híddal kapcsolatban lesújtó véleményüket adják közre, megtámasztva a magyar döntéshozók kifogásait, kétségeit.

Az aktualitás

2030-ban lesz 1000 éves évfordulója annak, hogy Szent István kinevezte a bencés szerzetest, Gellértet csanádi püspökké.
Az egyházmegye legnagyobb évfordulója közeleg, melynek méltó ünneplése lenne a Szent Gellért híd megépítése.
A felkészülésre van még 8 évünk, használjuk ki!

A javaslatom

Egykori közúti mérnökként úgy látom, hogy a majdnem egy évtizednyi időt az alábbiakra lenne célszerű használni:

1. Minden előtt újra tárgyalásokat kellene kezdeni a román minisztériummal, a temesvári megyei szervezetekkel és egy időrendet, egy menetrendet, kellene elfogadni az alábbiak megvalósítására.
2. Szét kellene nézni az EU mai forrásai között, lehetne-e az alábbi építéshez segítséget szerezni.
3. A leendő hídra vezető magyar oldali útszakaszt minél előbb ki kellene a lehetséges változatok közül választani.
4. A Szent Gellért híd engedélyezési tervét aktualizálni, leporolni kellene.
5. A kettőre együtt ismét építési engedélyt kellene szerezni.
6. Az útra és a hídra építési, kiviteli tervet kellene készíteni.
7. Meg kellene keresni a román társszerveket hasonlók legyártására.
8. Nemzetközi közbeszerzési eljárást indítani és megépíteni ezeket az objektumokat.
9. Mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy Románia is a schengeni határon belülre kerülhessen, mert egyébként milliókért kell a híd mellett új határállomást létesíteni és fenntartani.

Időben beleállva ez ennyi idő alatt megcsinálható. Kérem Farkasné Katit, szedje össze erőit és indítsa be kapcsolati energiáit! Nagy szükség lenne rá, mert **meg kell találnunk az összes támogatónkat**!
Ha valóban eltűnnek majd egykor a határok, van esély az egykori Bánság-Bánát feléledéséhez, és a ma eléggé lemaradt területek gazdasági feléledéséhez.
Bízom abban, hogy ha az igazi kapitalizmusban a Maroson itt két híd is kellett a létezéshez, előbb – utóbb újra eljutunk ide.

****

A függelék (az egyes bekezdések kihagyhatók)

- A földrajzi környezet
- Csanád egyházmegye
- A helynevek pontosítása
- A vidékhez kötődő nagyszerű történelmi személyiségek, akiket már majdnem elfelejtettünk
- A térség lényegi települései
- Marosvár
- Az egykori vasúti híd
- Az egykori közúti híd
- Szent Gellért kőszarkofágja

****

F ü g g e l é k

A földrajzi környezet

Magyarcsanád a Maros mentén. A község Szeged és Arad között fekszik, az alábbi környezetben:

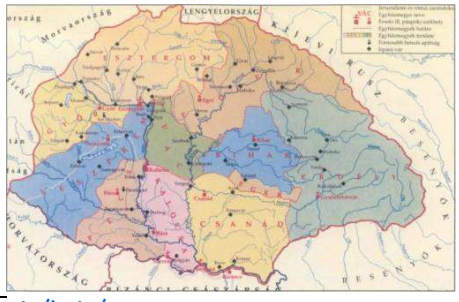

A szűkebb térség határvárosai Szeged, Arad, Temesvár, Kikinda.

https://www.holidaytravelreports.com/Map/Cenad.aspx

Csanád egyházmegye

https://kateketa.hu/index.php/jatekok/kviz/kviz/

https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/egyhaztortenet/A_szegedi_csanadi_puspokseg/pages/005_felhasznalt_irodalom.htm

Óriási területről volt szó! **Ez valamikor komoly súlyú gazdasági egység is lehetett** Ennek feltárását segítené a Szent Gellért híd.

https://www.google.com/search?q=b%C3%A1ns%C3%A1g&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwixqM220bT6AhXA_rsIHcsKBw8Q_AUoAnoECAIQBA&biw=1920&bih=969&dpr=1#imgrc=sIDlrvIggyQlKM

https://www.google.com/search?q=b%C3%A1n%C3%A1t&tbm=isch&ved=2ahUKEwi_7dO40bT6AhWonf0HHbGLATYQ2-cCegQIABAA&oq=b%C3%A1n%C3%A1t&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQ6BAgAEENQ5Q1YmS9g8DJoAHAAeACAAbgCiAG7DZIBBTItNS4xmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=Rb8yY_-2Kai79u8PsZeGsAM&bih=969&biw=1920#imgrc=KDuaDTAAMrixjM

Ez mindig is egy gazdasági egység volt, amit nem lenne szabad elfelejtenünk.

A helynevek pontosítása

A Magyar Királyság második katonai felmérése (1819-1869) között
A kék vonal a Maros szabályozás előtti vonala. Partján állt Apátfalva, Magyarcsanád, valamint Marosvár=Őscsanád=Szerb-Csanád=Német-Csanád. Elképzelhető, hogy ez a 3 település valamikor egybeépül, egyesül.
Délebbre fekszik a közeli Nagyszentmiklós, Bartók Béla (1881–1945) szülővárosa, a világhírű aranylelet (1799) megtalálási helye.

A vidékhez kötődő nagyszerű történelmi személyiségek, akiket már majdnem elfelejtettünk

„**Ajtony vezér**, (? – 1028?) nemzetségfő volt I. (Szent) István uralkodása idején Magyarországon. **1000 körül törzsi államot hozott létre** az Al-Duna és a Maros köze tájékán Marosvár székhellyel. **István királytól függetlenül gyakorolta hatalmát**. A Nagyőszi csata során 1028-ban vereséget szenvedett Csanád vezértől és széthullott uradalma."
„Eszerint Marosvárban tartotta székhelyét, 1002-ben Vidinben keleti rítusú kereszténység szerint megkeresztelkedett, II. Baszileiosz bizánci császár közreműködésével. Székhelyén monostort épített Keresztelő Szent János tiszteletére, de valószínűleg ez csupán felszínes gesztus volt: **az akkori elbeszélések szerint hét feleséget tartott, és nem tisztelte a kereszténység előírásait**. **A Bizánci Birodalom folyamatos támogatást nyújtott neki, ezért hatalmát István király megkoronázása után még hosszú évekig megtarthatta**. Gazdasági és katonai erejéből kifolyólag I. István parancsainak nem engedelmeskedett, magát vele egyenrangúnak tartotta és szembefordult vele."
https://hu-hu.facebook.com/ancient.hungary/posts/282827008508363/
„… egy korábban itt élt avar-bolgár vezér leszármazottja. Egy biztos: törzsi államot hozott létre a Maros mentén, komoly katonai potenciállal, gazdasági erővel. **Olyannyira erősnek érezte magát, hogy a tordai sóbányákból dereglyéken leúsztatott királyi sót is megvámolta**. Független hatalomnak érezte magát, önálló külpolitikát folytatott."
„, Ajtony Istvánnal szembenálló államot szervezett belőlük, a nyugati kereszténységet fölvett István ellenében a bizánci hitet részesítve előnyben. Belátható, ez a helyzet nem maradhatott sokáig így."
http://digit.bibl.u-szeged.hu/00000/00099/01996/00252/dm_1996_252_007.pdf

„**Csanád**: Szt. István király (uralkodott: 997-1038) unokaöccse. - A Gellért-legenda szerint Ajtony udvarában magas tisztséget viselt. Irigyei bevádolták, és István királyhoz menekült, megkeresztelkedett.
István Csanádot állította a hadak élére Ajtony ellen, Csanád győzött, s megkapta az egész Ajtony-területet és Marosvár ispánja lett. Mondája szerint a csata előtt Szt. György jelent meg neki oroszlán képében, s buzdította a harcra. **Győzelme után kivágta Ajtony nyelvét**, s a táborba érve ezzel bizonyította a királynak győzelmét."
http://lexikon.katolikus.hu/C/Csan%C3%A1d.html

Gellért, Szent, OSB (Velence, Itália, 977 után-Buda, 1046. aug. 29.): apát, püspök, vértanú. – A velencei Morosini család sarja …
5 éves korában súlyosan megbetegedett. Gyógyulása érdekében szülei fölajánlották Szt. Györgynek …
Tanulóéveit követően perjellé emelték, majd képzettsége tökéletesítésére Burgundiába küldték. … Apátja halála után Gellértet tiltakozása ellenére apáttá választották.
1018?: a velencei belviszályoktól is ösztönözve megvált hivatásától, előbb Póla vidékén remetéskedett, majd eszményképe, Szt. Jeromos példájára tud. céllal Jeruzsálembe kívánt zarándokolni.
Hazánkban István király föltartóztatta és fia, Imre herceg nevelőjévé tette. Nem lehetetlen, hogy e minőségében ő volt az Intelmek egyik forrása.
1024: a Velencéből elűzött Otto Orseolo doge családjának Mo-ra érkeztekor Bakonybélbe vonult vissza. …
1030: a király, miután leverte Ajtony vezért, elfoglalt területén megalapította a marosi (később csanádi) egyházmegyét, melynek **élére a remeteségből előszólított Gellérte állította**. - Gellért püspök megszervezte a püspükséget, térítette a népet, … templomokat építtetett, iskolát és monostort alapított; terjesztette az Istenanya kultuszát; továbbra is szerzetesi életmódot követett, alázatos, önsanyargató életet élt, … híveiért sokszor közbenjárt a királynál.
A Szt. István örökébe lépő Péter király ellenében, elmarasztalható viselkedése miatt, Gellért a fiági örökösöket támogatta.
1042: a trónbitorló **Aba Sámuellel szembefordulva húsvéti koronázását megtagadta**, s kegyetlenkedéseiért szószékről megróva bukását is megjövendölte. …
1044: Péter király. restaurációját követően a Gellért székhelyén szervezkedő ellenzék meghívta a trónra Vazul fiait (Levente, I. Béla). 1046: a hívásra megérkező hercegek táborában - Gellért által már korábban megjósolt - pogánylázadás robbant ki. A fölkelők az András üdvözlésére Székesfehérvárról Budára siető Gellértet, aki előzőleg Szt. Szabina diósdi templomában ünnepi misét mondott és megjövendölte vértanúságukat is, kíséretével együtt VIII. 29: megtámadták és legyilkolták. Őt magát a Kelen-hegyre (ma Gellért hegye) hurcolva, a meredeken kocsistól letaszították, majd lándzsával átdöfve agyonkövezték. A rév pesti oldalán a Nagyboldogasszony templomban temették el.
1053: püspök. utóda hamvait fölemeltetve Marosvárra vitette.
1083: Szt. László király kérésére VII. Gergely hivatalosan is szentté avatta Gellértet."
http://lexikon.katolikus.hu/G/Gell%C3%A9rt.html

https://www.google.com/search?q=szent+gell%C3%A9rt&tbm=isch&ved=2ahUKEwiY5L2oza_6AhW967sIHTzECTYQ2-cCegQIABAA&oq=szent+gell%C3%A9rt&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQ6BAgAEBg6CwgAEIAEELEDEIMBOggIABCxAxCDATo1CAAQgAQQsQM6BAgAEANQ6g1Yz1Jg1FZoAHAAeAGAAacCiAHTKpIBBDItMjCYAQCgAQGqAQtnd3Mtd2l6LWltZ7ABAMABAQ&sclient=img&ei=2xswY9iKFL3X7_UPvIinsAM&bih=969&biw=1920#imgrc=a15uDfJaCLX-vM

A térség lényegi települései

Magyarcsanád

kb. **1400 lélekszámú** község, 4 templommal. **Ez igazi különlegesség**! Míg az EU-ban csak beszélnek ilyesmiről, itt azonban megvalósították!

https://www.magyarcsanad.hu/adat/dokumentumtar/hu1518_kt_22-2017_onk_rend_2mell-tak_jovahagyott_20171221.pdf

A református, a szerb ortodox, a román ortodox és a katolikus templom.

Mutatja: lehetséges a különböző vallású emberek együttélése.

„Magyarcsanádot először 1697-ben említik Uy Csanád néven. A törökök kiűzése után, 1700. július 9-én marosi határőrvidéket szerveztek, a bécsi haditanács szerb katonákat és családokat telepített le az Ó-Maros jobb partjára, a régi Apátfalva helyére.”

Szinte az egész magyar történelem lekövethető Marosvár történelmében!

Csanád, ma románul Cenad, korábban Szerb-Csanád, Rác-Csanád, Német-Csanád, Őscsanád, Nagycsanád, Marosvár

„Egyike a legrégibb helységeknek, mely már Szent István király uralkodása alatt is nevezetes szerepet játszott. A legrégibb oklevelekben Marosvár név alatt találkozunk vele.

Szent István király uralkodása alatt Ajtony törzsfőnök tartományának volt a székhelye, aki itt az akkori Görögországból, Viddin környékéről hozott építőmesterekkel templomot, palotát

és monostort építtetett. Amint Ajtony hatalma mindegyre félelmetesebbé vált, Szent István Csanád ispánra bízta megfékezését. Csanád ispán a nagyőszi sikon levervén Ajtonyt, aki a csatában életét veszítette, István király Marosvár vidékét külön vármegyévé alakította s igazgatását Csanád ispánra bízta, megparancsolván néki, hogy az új vármegyét Csanád vármegyének nevezzék."

„**1030 táján Marosvárt püspöki székhelylyé jelölte ki, és Gellértet nevezte ki az első csanádi püspöknek**. Ezzel Marosvár felvirágzásának az alapját is megvetette. Gellért építtette a székesegyházat, a püspöki palotát, a káptalan lakát, majd a Boldogságos Szűz tiszteletére is külön monostort állíttatott. E nagyarányú építkezések részére Olaszországból hozatott kézmíveseket, akik Marosvárott letelepedtek. Ezek építették a régi vár helyén Csanád várát, melyben Csanád ispán magának kényelmes lakóházat emelt."

„1043-ban **Aba Sámuel király** is Csanádra érkezett, hogy itt töltse a húsvéti ünnepeket."

„**1044**-ben Aba Sámuel itt végeztette ki az ellene lázadó főurakat."

„1083-ban itt avatták szentté Szent Gellértet."

„1241 tavaszán a Maros mentén Erdélyből érkező tatárok, Budzsik vezérlete alatt, a várat elfoglalván, az egész helységet feldúlták és elpusztították. De a Lád nemzetségbeli Bulcsu püspök, aki a tatárok elől még idejekorán elmenekült, a pusztítás után székhelyére visszatérve, az ezután még tíz évnél tovább tartó püspöksége alatt helyreállította az elpusztult várost."

„1278. június 19-én, mikor IV. László itt tartózkodott, a város már ismét jelentékeny hely volt."

„1322. május 22-én **Róbert Károly**, 1366. július 9-én **Nagy Lajos**, 1394. november 13-án, majd 1436. április 18-án **Zsigmond király** időzött falai között. **Hunyadi János** kormányzó, aki Csanád vármegye főispánja is volt, az 1443–1451 közötti években több ízben tartózkodott itt. 1455. szeptember 23-án **Kapisztrán János** fordult meg Csanádon. 1456. december 9-én V. László király is Csanádon időzött."

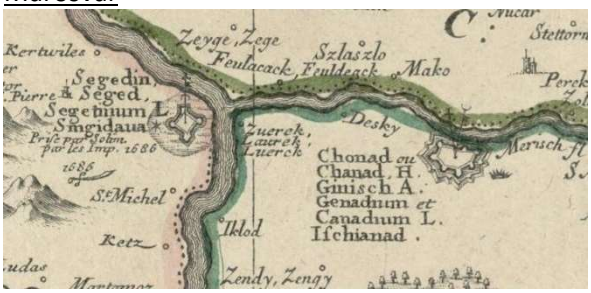
„Az 1417 óta mindegyre aggasztóbbá váló török beütések következtében Hangácsi Albert csanádi püspök1459-ben a várost sánczokkal és kőfalakkal vétette körül. 1462-ben, midőn **Mátyás király** a Havasalföldön táborozó törökök elleni útjában Csanádra érkezett, a várfalak már fennállottak.

1495-ben Mindenszentek napján, II. Ulászló király tartózkodott Csanádon.

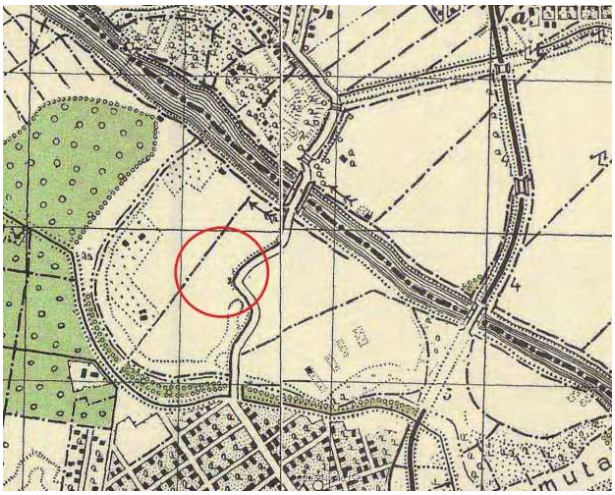
1514 május havában **Dózsa György** vette be a várost, a káptalan tagjait legyilkoltatta, a templomokat feldúlatta és a házakat felégettette. Csaholyi Ferencz püspök nagy áldozatok árán helyreállíttatta a várost, melyet 1528–29-ben János király látogatott meg; 1530-ban a vár a németek kezére került, majd ismét János király vette birtokába. Midőn Fráter György, Erdély kormányzója, Ferdinándhoz közeledett, Petrovics Péter temesi főispán, a ki hűen kitartott a Szapolyai család mellett, 1550-ben katonáival ostrom alá vétette a várat, de Varkocs Tamás váradi kapitány felszabadította az ostromzár alól. **1551. szeptember 28-án Mehemet beglerbég foglalta el.** November 28-ika körül még egyszer visszakerült Ferdinánd birtokába, de Temesvár bukása után (1552) végleg a törököké lett. Ettől kezdve **Csanád török szandzsák székhelye** lett, de Borosjenő visszavétele után, 1595. végén, ismét felszabadult a török járom alól; 1596-ban azonban a tatár segédhadak újra bevették. 1597 év őszén Borbély György, Báthory Zsigmond vezére visszafoglalta s ekkor a császári biztosok Lugosi Ferenczet nevezték ki parancsnokává, a ki 1598 nyarán, Szaturdsi Mehemet szerdár közeledtére, kivonult a várból. 1613 augusztus 13-án a ráczok még egyszer visszafoglalták s a csanádi béget Báthory Gáborhoz vitték. Később Bethlen Gábor visszaadta a várat a törököknek, akik **1685-ig voltak benne**, a mikor Arad elestének hírére a török őrség elhagyta a várost, melyet magyar hajduk és rácz katonák szállottak meg."

„Az 1699. január 26-án megkötött karlóczai béke **a vár lerombolását rendelte el, a mit 1701-ben** gr. Oettingen Farkas hajtott végre.”
„1764–65 táján németországi bevándorlókat telepített ide és külön házhelyeket jelölt ki számukra. Ettől kezdve a helység egyik részét **Szerb-, a másikat Német-Csanádnak nevezték**.”
https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Borovszky-borovszky-samu-magyarorszag-varmegyei-es-varosai-1/torontal-varmegye-1B1CE/torontal-varmegye-kozsegei-irta-reiszig-ede-dr-tortenetiro-a-kozp-szerk-biz-tagja-kiegeszitette-vende-aladar-a-monografia-szerkesztoje-1B28D/nagycsanad-1B3A8/
https://wp-hu.wikideck.com/Nagycsan%C3%A1d

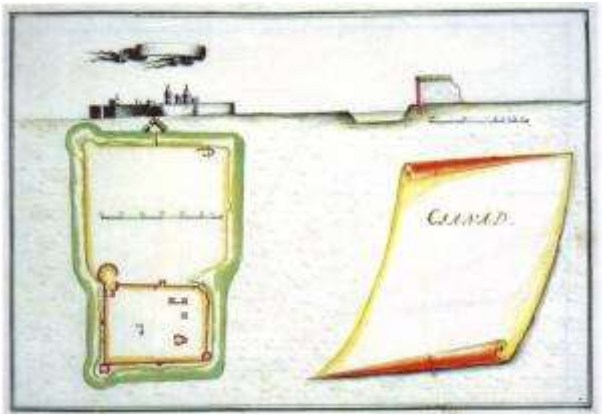
Marosvár

https://www.wikiwand.com/en/Cenad#Media/File:CenadSzeged1700.jpg
Látható az észak-déli irányú Tisza és a kelet-nyugat irányú Maros, valamint a szegedi és tőle keletre a Marosvár.

„Az ezen látható, a két Csanádot összekötő közúti és vasúti hidak ma már nincsenek meg.”
A piros kör a település, Marosvár, egykori helyét mutatja.
„Köztudott, hogy Csanád megye névadó vára a Maros balpartján, azaz a jelenleg Romániához tartozó településen állt. Ezt az igen nagy múltú, kezdetben Marosvárnak hívott erődítményt azonban a karlócai béke következtében, 1701-ben teljesen lerombolták, még a nyomait is eltüntették (annyira, hogy sokáig még a pontos helye is vitatott volt).
1702-ben azonban már (újra-RM) állt a régi várat a Maros jobbpartján helyettesítő, szerb határőrökkel védett új Habsburg határvár. Amiről azonban nagyon keveset tudunk! Pedig 1707. február 20-22. között Károlyi Sándor kuruc generális szabályos ostrommal foglalta el. A védők a két napos ágyúzás hatására megadták magukat s török területre távozhattak.”
https://djnaploja.wordpress.com/2019/05/04/magyarcsanad-vara/

„… a nagymúltú, Dél-Magyarország egyik legfontosabb központjának számító várát és városát 1699-ben, a karlócai béke értelmében földig rombolták. Szerencsére Marsigli még készített egy felmérést Csanádról, ha ez nem állna rendelkezésünkre, teljesen a sötétben tapogatóznánk.”

„A térkép északra van tájolva s az északkeleti részen látható **keletelt szentélyű templomrom azonos a mai plébániatemplom szentélye alatt feltárt, Szent Gellért egykori sírját őrző bencés apátsági templommal**.”

https://djnaploja.wordpress.com/2013/09/25/csanad-elpusztult-vara/

Az egykori vasúti híd

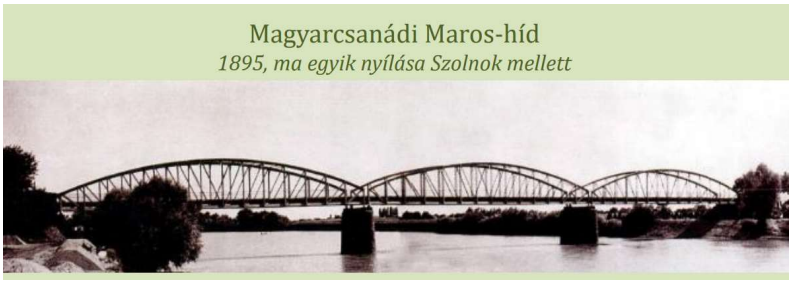
A magyarcsanádi vasúti híd

A közúti híd maradványaitól bő egy kilométerre keletre hasonló csonkok merednek az égre a Maros hullámaiból. A Hódmezővásárhely–Makó–Nagyszentmiklósi Helyiérdekű Vasút tervezése során felmerült, hogy a sínpárt az akkortájt épülő közúti hídon vezessék át. Mivel a közös üzemhez a híd szélessége nem lett volna elegendő, a vasút végül saját műtárgyat kapott a Maroson. A közúti párjához hasonlóan háromnyílású, csonka szegmens alakú rácsos vashíd tervezője dr. Kossalka János volt. (Ő tervezte a makói vasúti Maros-hidat is). A 196 méter hosszú szerkezet próbaterhelését 1903 szeptemberében tartották, a menetrend szerinti forgalom december 21-én indult meg rajta. Mindössze 16 évvel később, 1919-ben a közlekedést felfüggesztették, 1925 körül pedig a román vasút a bal parti nyílás acélszerkezetét kiemelte, és ismeretlen helyre elszállította. 1956-ban aztán a maradék két ívet is elbontották, egyikük (átalakítva) ma Sajóecsegen, a tornanádaskai vasútvonal Sajó-hídjaként szolgál, a harmadik nyílás sorsa szintén ismeretlen. (A híd és Magyarcsanád másik, elfeledett vasútállomásának története részletesebben itt olvasható).

https://aradcsanad.blog.hu/2020/08/27/maros-hid_a_zagyvan

Az egykori közúti híd

https://aradcsanad.blog.hu/2020/08/27/maros-hid_a_zagyvan

„A magyarcsanádi közúti híd
Tóth Ferenc”

„Mindkét település magánénak tartja az egykori közúti hidat. Amikor célba vették a híd építését, Apátfalva és Szerb-Csanád között létesítendő hídról tárgyaltak, és egy évtizeden át minden iratban, felterjesztésben így szerepelt. Csanád megye alispánja 1890. november 8-án ennek megfelelően adta ki az építési engedélyt. Ezt megelőzően az aradi királyi jószágigazgatóság is ilyen helységmegnevezésű határozatot hozott. Magyarcsanád képviselő-testülete két nap múlva, november 10-én tartott közgyűlésén a szándékolt híd építésének engedélyokmányát magára nézve sérelmesnek tartotta, és Csanád megye közigazgatási bizottságánál a határozatot megfellebbezte.”

„AZ APÁTFALVI-CSANÁDI RÉV
A csanádi rév ezer esztendős, az államalapítástól üzemel. A középkori Apátfalva létrejötte is a révvel függ össze. Ali. században hadiutak vezettek a várakhoz. Csanád várát is ilyen főútvonal kötötte össze Csongráddal, Temesvárral és Kévével. Ezek a katonai célú utak egyben kereskedelmi útvonalként is szolgáltak. A csongrádi hadiút Hódvásárhelynél érte el Csanád megyét; Férged alatt lehetett átkelni a Szárazéren; a vásárral, révvel és vámmal rendelkező Felvelnöknél (Makófalva) közelítette meg a Marost; annak északi partján haladva — a később létrejött Apátfalvánál — vezetett át Csanádra, ahol szombatonként tartottak vásárt. A középkori Apátfalvánál jelentős útelágazás, kisebb közlekedési góc jött létre, ugyanis a Maros jobb partján tovább vezetett a hadiút Aradra; érintve Csiga és Nagylak helységeket, valamint

a vámmal rendelkező Abonyt. Hadiút vezetett Gyula várához is. Apátfalva tehát négy főút találkozásánál jött létre. A település Makó, Arad, Csanád és Gyula felől jövő utak csomópontjában településfejlesztési tényező lett. Az első hajlékok eredetileg a rév kiszolgálásával függhettek össze. Általános gyakorlatnak számított a révkocsmák fölállítása, az így létrejött települési mag fokozatosan növekedhetett, és az 1334. évi pápai tizedlajstrom idejére faluvá fejlődött."

„A csanádi rév már a Gellért legendában is szerepelt. Amikor Gellért püspök tetemével a révhez értek, a „hajót egy egész tömeg sem tudta elindítani,
s ahogy evezőiket eldobták kezükből, a hajó oly gyorsan szelte át a vizet, ahogy az emberi mesterséggel sohasem mehetett volna át rajta". A révet Dózsa György hadai is igénybe vették, 1552-től a török kincstár hasznosította. A török fölszabadító harcok után a kamara kezelésében állt, közvetlen fölügyeletet a pécskai uradalom gyakorolt fölötte. A középkori Apátfalva fűvel benőtt romjain 1700-ban Újcsanád vagy Magyarcsanád néven új település jött létre."

„A nagy múltú megyei székváros, Csanád a török hódoltság idején elnéptelenedett. Az egykori híres közigazgatási és püspöki székhely jelentéktelen faluvá változott, de a rév mit sem veszített korábbi jelentőségéből."

„A rév használóinak hatóságilag meghatározott összeget kellett fizetniük. A napóleoni háborúk utáni pénzromlás miatt évente emelték a vám összegét. A révbér fizetése alól mentesültek az egyházi renden lévők, az ország nagyjai, a nemesek, a hadi renden lévők, a szabad jász és kun kerületek lakói, a prókátorok, az orvosok, a tanulók, a koldusok, a molnárok, az őrletők malomba menet és jövet, a mennyegzői háznép."

„A csanádi rév 1835-ben olyan rossz állapotban volt, hogy már-már megszűnésén gondolkodtak, de a 19. század második felében valóságos virágkorát élte. A gazdasági kapcsolatok kiszélesedtek, a kereskedelmi forgalom jelentősen emelkedett. A rév 1600 forintos évi fenntartási költségével szemben a bevétel 5-6000 forintra rúgott. A csanádi réven 1890-ben új kompot helyeztek üzembe. Ekkor az államépítészeti hivatal előterjesztése alapján az alispán engedélyezési okmányt adott ki."

„A hídépítés megkezdése előtt Csanád vármegyének meg kellett vásárolnia a kincstártól a Magyarcsanád-Német-Csanád között a Maros folyón fennálló révvámszedési jogot."

„... előzmények után az alépítményre Zielinszki Szilárddal, a vasszerkezet kivitelezésére Nicholson W. Fülöp és Társa budapesti céggel kötötték meg a szerződést."
„Az arad-csanádi vasút kiépítése után vetődött fel a hódmezővásárhely-makó-nagyszentmiklósi helyi érdekű vasút építésének gondolata. Az építtetők 1894. decemberében a Kereskedelemügyi Minisztériumhoz fordultak, hogy az épülő magyarcsanádi hidat a vasút céljára igénybe vehetnék-e. A minisztérium szerint elvi akadálya nincs, a vármegyéhez utasította a kezdeményezőket. Meg lehet állapodni, hogy a híd építéséhez és fenntartásához milyen mértékben járulnának hozzá. Mivel a műszaki vélemény szerint a híd tervezett hat méter szélességét hat és fél méterre kellett volna bővíteni, ennek költsége viszont már nem

állt arányban az elgondolás szerinti előnnyel. A közúti hídtól keletre 1903-ban megépült a vasúti híd is.”
„ Az új létesítményt 1895. június 9-én adták át a forgalomnak.”
„
A híd az építtetők szerinti funkcióját mindössze huszonöt évig tölthette be. A trianoni békediktátum következtében a híd déli fele Romániának jutott. Mivel Apátfalvának Maroson túli 1082 holdnyi területét (Szecsőt és Tárnokot) is elszakították, a község kettős birtokosai igazolvánnyal járhattak át földjük művelése céljából. A közlekedést csak a reggeli óráktól estig engedélyezték, éjszaka a híd le volt zárva. A második világháború alatt a romániai parthoz közelebb eső pillér fölött a román katonaság beton fallal elzárta a hidat, csak olyan széles nyílást hagytak, amin egy parasztkocsi át tudott haladni. Mivel éjszaka a közlekedés tilos volt, esténként farönkökkel zárták el az átjáró nyílást, és fegyveres őrt állítottak mellé, így volt ez 1940. július 9-ére virradó reggel is, amikor levegőbe röpült a híd román íve. Már korábban, a feszült politikai helyzetben az építmény román szakaszát robbanó szerkezettel alá aknázták. Ezen a keddi napon olyan óriási vihar keletkezett, hogy a hídon az átkelést nem nyitották meg. Reggel, valamivel nyolc óra előtt a villám belecsapott a Kiss féle apátfalvi téglagyár kéményébe, és annak fölső szakaszát ledöntötte. A másik dörrenés a híd fölrobbanása volt. Az a hír terjedt el, hogy a hidat a románok robbantották föl. Valószínűbb, hogy a villám csapott a robbanószerkezetbe, ugyanis a robbanás pillanatában a románok háromtagú járőre a hídon tartózkodott; a felváltást eszközlő járőrparancsnok életét vesztette, a két gyalogos súlyosan megsebesült. A Románia felé eső ív part felöli része szakadt le a pilléről és zuhant a vízbe.”
https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_CSON_EK_SHST_03/?pg=380&layout=s

„Az 19. század végén egyre erősebb igény mutatkozott a Maros két oldalának állandó összeköttetésére. Ennek érdekében egy **közúti híd** építésébe kezdtek 1884-ben. **A hidat 1895-ben adták át**”
„… térséget 1882-ben érte el a vasút Arad felől, majd a századfordulón megkezdődött a Hódmezővásárhely-Nagyszentmiklós helyi érdekű vasút megépítése is. Utóbbi beruházás keretében, **1903 során épült fel a Magyarcsanád és Nagycsanád közti vasúti híd**.”
„A közúti híd 1920 és 1940 között határátkelőként funkcionált Magyarország és Románia között, azonban **1940. július 9-én egy villámcsapás következtében a híd felrobbant. Az acélszerkezetet a két ország megállapodása értelmében 1957-ben lebontották** …”
„… 100 km-re vetítve átlagosan 2,94 határátkelő jut ezen a határszakaszon. Összehasonlításképp, a magyar-szlovák államhatár egészét tekintve 4,3 átkelő, de NyugatEurópa számos belső határszakaszán 10-12 átkelő jut 100km-re.”

„… a tervezett létesítmény alapvetően változtatna a jelenlegi helyzeten; míg ma 32km út megtétele szükséges Magyarcsanád és Nagycsanád között, addig ez a projekt megvalósulása esetén 4 kmre rövidülne”

„… fontos leszögezni, hogy Románia schengeni csatlakozása nélkül határátkelő létesítése is szükségessé válik, ami újabb költségeket jelent. … ”
https://budapest.cesci-net.eu/wp-content/uploads/_publications/CESCI_2015_Study-Magyarcsanad_HU.pdf

Szent Gellért kőszarkofágja
„Csanád (románul Cenad) ma meglehetősen álmos hangulatú település a Maros bal partján … 19. századinál régebbi emléket átutazva nem lát az ember, holott az egykor itt álló püspöki

székhely a 11. század első felében már komoly szerepet kapott a magyar államiság kiépítésében.”

„Hogy a majd egy évezredes történelemnek kézzel fogható nyomára bukkanjunk, a **Szent Gellért** tiszteletére szentelt, 1868-1870 között épült katolikus templomba kell bejutni. **Itt található az oltár részeként az a kőszarkofág, amelyet Szent Gellért püspök temetkezési kellékeként tartanak számon, s amely csak a 19. század második felében, éppen az új templom építése során került elő.”**

„**A szarkofág arányai alapján elképzelhető, hogy nem csupán Gellért püspökhöz köthető, de eredetileg annál is sokkal régebbi, az sem zárható ki, hogy a római korból származik**. Erdélyből a Maroson könnyen ideszállíthattak egy ilyet, amit aztán átfaragtak, hogy méltó módon elhelyezhessék benne Gellért földi maradványait”

„Dávid Katalin szerint ez volt Csanád első, még a 10. század legvégén, a püspökség megszervezése előtt épült, ortodox temploma, hiszen az akkor még Marosvárnak nevezett Csanád ura, **Ajtony** a bizánci rítusú kereszténységet követte. A művészettörténész szerint így a mai templom szentélye az első, Keresztelő Szent János templom szentélyének helyén van, amelynek a helyére a 13. század első felében építették a Szent Üdvözítő társaskáptalan egyházat.”

„A mai templom építésekor, attól nyugatra bukkantak a szarkofágra, ahol ekkor még romos középkori falak voltak láthatók. 1053-ban nyilván nem a bazilita templomban helyezték el az évekkel korábban Budán elhunyt Gellért püspök földi maradványait, hanem – mint arról a Gellért-legenda is hírt ad – a saját temetkezési helyéül szánt Boldogságos Szűz Mária templomban.”

„Ma már Marosvár-Csanád középkori templomaiból a helyszínen semmi sem látható. Az épületek a tatárjárás során komolyan megsérültek, ám az újjáépítést követően más templomokról is tudósítanak a források. 1290-ben itt temették el a Körösszegnél meggyilkolt **IV. (Kun) László** királyt. 1514-ben **Dózsa György** hadai felégették a várost, s ezt már nem tudta Csanád kiheverni. A török terjeszkedés és a hódoltság időszaka alatt tovább pusztultak az épületek, bár **Evlija Cselebi** a 17. században még romos templomokról és a város mellett lévő várról ír. A 17 század végén felrobbantották, majd a 18. században elbontották a várat, az új templom építésének idejére pedig elkoptak szinte valamennyi épület felszín feletti falai. Amíg

nem lesznek feltárások a nyilván rendkívül leletgazdag helyszínen, a középkori Csanádot csak a képzelet tudja megidézni.”
http://www.muemlekem.hu/magazin/csanad_szent_gellert_szarkofag

Szeged, 2022. IX. 27.